

दृष्टि कमजोरी भएका बालबालिकालाई कसरी सहयोग गर्ने शिक्षा ब्यूरो 2022

परिचय

आमाबाबुहरू सधैं आफ्ना बालबालिकाहरूलाई भविष्यमा सफल बनाउनको लागि राम्रो जीवन र सिकने वातावरण प्रदान गर्न चाहन्छन्। विशेष शैक्षिक आवश्यकता (SEN) भएका बालबालिकाहरूलाई प्रारम्भिक पहिचान र सहयोग प्रदान गर्दा उनीहरूलाई दैनिक जीवन र सिकने वातावरणमा घुलमिल हुन सजिलो हुन्छ र उनीहरूको क्षमता विकास हुन्छ।

दृष्टि कमजोरी(VI) भनेको के हो?

VI ले सामान्य आँखाको त्यस्तो दृष्टिलाई जनाउँछ जुन आँखामा लगाउने चस्मा वा सुधारात्मक शल्यक्रिया गरेर पनि सामान्यतयासुधार गर्न सकिँदैन।

नेत्र विशेषज्ञहरूले कुनै व्यक्तिको दृष्टि शक्ति, दृश्य क्षेत्र र अन्य तत्त्वहरूअनुसार हल्का VI, मध्यम VI, गम्भीर VI वा पूर्ण अन्धोपन भएको व्यक्तिको रूपमा वर्गीकरण गर्दछन्।

VI भएका बालबालिकाहरूले निम्न लक्षणहरू प्रदर्शन गर्न सक्छन्:

- नजानिकन प्रायः कुनै बस्तुमा टकराउनु वा ठोकिनु जसले गर्दा चोटपटक लाग्न सक्छ
- यताउता जान नचाहने
- कुराकानीको क्रममा आँखा सम्पर्कमा संलग्न नहुने
- वस्तुलाई विस्तृत तवरले हेर्न खोज्दा अक्सर टाउको निहुर्याउने
- वस्तुहरूको प्रकाश तिव्रता, दूरी, मात्रा वा रङ वर्णन गर्न कठिनाई हुनु
- अक्सर पढ्दा वा लेख्दा किताबहरू एकदमै नजिक राख्ने
- पढ्दा बारम्बार लाइनहरू छोड्ने

आमाबाबुको भूमिका

मलाई शंका छ कि मेरो बच्चामा VI छ...

- आफ्नो बच्चाको लागि उचित उपचार र हस्तक्षेपको व्यवस्था गर्न सकेसम्म चाँडै आफ्नो बच्चाको मूल्याङ्कन र परीक्षणको व्यवस्था गर्नुहोस्
- विशेष शैक्षिक आवश्यकता संयोजक (SENCO), कक्षा शिक्षक, विद्यार्थी मार्गदर्शन कर्मचारी वा विद्यालयका सामाजिक कार्यकर्तासँग सम्पर्क गर्न पहल गर्ने। त्यसपछि विद्यालयहरूले उचित सहयोग सेवा दिन सक्छन्

मेरो बच्चालाई VI भएको मूल्याङ्कन गरिएको छ...

दृश्यात्मक अवस्था

- आफ्नो बच्चाको दृश्य अवस्था र सम्बन्धित जानकारी तुरुन्तै र सक्रियतासाथ विद्यालयलाई उपलब्ध गराउनुहोस्
- आफ्नो बच्चाको दृश्य अवस्थाको लागि ध्यान दिनुहोस् र नेत्र विशेषज्ञ वा सम्बन्धित पेशेवरहरूको सल्लाह बमोजिम उसलाई नियमित दृष्टि मूल्याङ्कन गर्ने प्रबन्ध मिलाउनुहोस्
- विद्यालय को विद्यार्थी समर्थन टोली, कक्षा शिक्षक र विषय शिक्षकहरूसँग संचार कायम राख्नुहोस् ताकी स्कूलमा आफ्नो बच्चाको सिकने बुझ्ने; र आवश्यक परेको बेला तिनीहरूसँग उपयुक्त समर्थन रणनीतिहरू छलफल सकियोस्

पढ्ने र लेख्ने

- आफ्नो बच्चाको पढाइ र लेखनलाई सजिलो बनाउन प्रकाश स्रोतको दिशा र तीव्रतामा ध्यान दिनुहोस्
- यदि तपाईंको बच्चाले ब्रेल वा ट्याक्टाइल ग्राफिक्स प्रयोग गर्छ र आवश्यक परेको बेला स्कूल र स्रोत शिक्षक (दृष्टिविहीन विद्यार्थीहरूका लागि संसाधन समर्थन कार्यक्रम) बाट मद्दत र व्यावसायिक सल्लाह लिन्छ भने कुनै कठिनाइको सामना गर्छ कि गर्दैन भन्ने कुरामा सचेत हुनुहोस्

सहायक सामग्रीको प्रयोग

- तपाईंको बच्चालाई उसको/उनको सिकाइ प्रभावकारिता बढाउनको लागि उपयुक्त सहायक सहायकहरू प्रयोग गर्न प्रोत्साहन दिनुहोस्। साधारण सहयोगी सामग्रीको हरूमा अडियो सीडीहरू, टेलिस्कोपहरू, म्याग्निफाइङ्ग चश्माहरू, डेस्कटप/ह्यान्ड-हेल्ड CCTV म्याग्निफायरहरू, कम्प्युटरहरू, ट्याब्लेट कम्प्युटरहरू, स्मार्ट फोनहरू, ब्रेल डिस्प्लेहरू, आदि समावेश छन्।

अवधारणाहरूको विकास

- आफ्नो बच्चाको दिशा र दूरी बीचको सम्बन्धको बुझाईलाई सुदृढ पार्न दिशा र दूरीबारे स्पष्ट निर्देशन प्रदान गर्नुहोस्; र
- तपाईंको बच्चालाई वस्तुहरू र अवधारणाहरू बारे ठोस रूपमा वर्णन गर्नुहोस् र तिनलाई सम्बन्धित अवधारणाहरू विकास गर्न मद्दत गर्नको लागि तदनुसार अन्वेषण गर्न विभिन्न संवेदी सीपहरू प्रयोग गर्न मार्गदर्शन गर्नुहोस्।

अभिमुखीकरण र गतिशीलता

- बच्चा समतल सतहमा हिंडिरहेको छ कि छैन, माथि/तल जाँदै छ कि छैन, वा आमाबाबुको चालमा दिशा परिवर्तन गरिरहेको छ कि छैन भनेर उसलाई बताउन हिँड्दा आफ्नो बच्चालाई आफ्नो पाखुरा समात्न दिनुहोस्
- आफ्नो बच्चासँग समुदाय र बाहिर क्रियाकलापहरूमा भाग लिनुस्, उसको अभिमुखीकरण र गतिशीलता सीप अभ्यास गर्नुस्, र उनको जीवन अनुभव बढाउनुस्

संचार सीप

- आफ्ना बालबालिकालाई आफूले कुरा गरिरहेको वा सुनिरहेको व्यक्तिको अनुहारमा हेर्न सम्झाउनुहोस् र तिनको भावना र आवश्यकतालाई उचित ढङ्गमा व्यक्त गर्न प्रोत्साहन दिनुहोस्
- तपाईंको बच्चाले आफ्नो सफा रूप र राम्रो शारीरिक हाउभाउ राख्न सक्षम छ कि छैन हेर्नुहोस् र आवश्यक परेको बेला उसलाई यसो गर्न सम्झाउनुस्, जसले गर्दा अरुसंग घुलमिल हुँस सजिलो हुन्छ
- दैनिक जीवनका क्रियाकलापहरूद्वारा आफ्नो बच्चाको बोल्ने, सुन्ने र कुराकानी गर्ने क्षमता विकास गर्नुहोस्

जीवनयापन गर्ने सीप

- आफ्नो बच्चालाई उसको क्षमता भित्र रहेको घरायसी कामकाजमा भाग लिनको लागि व्यवस्था गर्नुहोस् ताकि उसको जीवन सीपलाई प्रशिक्षित गर्न सकोस्
- दुर्घटनाबाट बच्न आफ्नो बच्चालाई घरलाई सफा राख्न सिकाउनुहोस्, जस्तै: भुइँ सुक्खा राख्ने र वस्तुलाई व्यवस्थित तरिकाले राख्ने

समर्थन सेवाहरू र रणनीतिहरू

साधारणतया, पेशेवरहरूको मूल्याङ्कन र सिफारिशहरू र आमाबाबुको सहमतिको अधीनमा, EDB ले मध्यम VI वा तलका विद्यार्थीहरूलाई VI भएका विद्यार्थीहरूका विशेष विद्यालयहरूमा पठाउनेछ ताकि तिनीहरूले गहन सहयोग प्राप्त गर्न सकून्। हल्का VI भएका विद्यार्थीहरूलाई साधारण विद्यालयमा भर्ना गरिने छ। विद्यालयहरूले विद्यार्थीहरूको आवश्यकता अनुसार निम्न सहयोग प्रदान गर्नेछन् :

विशेष विद्यालय

- एबेनेजर स्कूलले मध्यम VI वा त्यसभन्दा तलका विद्यार्थीहरूलाई शिक्षा सेवा प्रदान गर्दछ ताकि उनीहरूलाई आफ्नो सिकने क्षमतामा बाधाहरू हटाउन र आफ्नो क्षमतालाई पूर्ण रूपमा विकास गर्न सकून्
- VI र मध्यम बौद्धिक अपाङ्गता भएका विद्यार्थीहरूका लागि आमाबाबुले एबेनेजर न्यु होप स्कूलमा लान विचार गर्न सकून्
- विद्यालय परिसर, सुविधा र पाठ्यक्रम विशेष गरी VI भएका विद्यार्थीको प्रभावकारी शिक्षालाई सहज बनाउनका लागि हुन्
- यी दुई विद्यालयहरूले विद्यार्थीहरूलाई विशेष प्रशिक्षण प्रदान गर्छन्, जस्तै ब्रेलको प्रयोग, कम दृष्टि प्रशिक्षण, अभिमुखीकरण र गतिशीलता आदि, ताकि उनीहरूलाई VI को कारण भएका सिकने कठिनाइमाथि विजय प्राप्त गर्न दक्षता प्रदान गर्न सकियोस्
- यी दुई स्कूलले सेवाको खाँचोमा परेका विद्यार्थीहरूलाई बोर्डिङ खण्ड पनि उपलब्ध गराउँदछन्। बोर्डिङ खण्डहरूले विद्यार्थीहरूलाई स्वतन्त्र जीवन बिताउन सुविधा प्रदान गर्ने जीवन कौशल प्रशिक्षण पनि प्रदान गर्दछ

साधारण विद्यालयहरू

- VI भएका विद्यार्थीहरूलाई प्रभावकारी ढंगले सिक्न सजिलो बनाउन स्कूलको सेटिङमा घुलमिल हुन मद्दत गर्ने योजनाहरू

बनाउनेछन्

- विद्यालयहरूले सम्बन्धित पेसेवरहरूको सल्लाह अनुसार, सिकने सामग्री, शिक्षण दृष्टिकोण, VI भएका विद्यार्थीहरूलाई प्रभावकारी ढंगले सिकन सहयोग गर्ने मूल्याङ्कनहरू बारे आवास उपलब्ध गराउनेछन्
- विद्यालयहरूले आफ्नो क्षमता विकासका लागि सहज बनाउन आफ्नो व्यक्तिगत क्षमता, दृश्य अवस्था, रुचि आदि अनुसार सम्बन्धित आमाबुबा तथा विद्यार्थीहरूसँग संयुक्त रूपमा दीर्घकालिन सिकाइ योजना तयार गर्नेछन्
- विद्यालयहरूले VI भएका आफ्ना विद्यार्थीहरूको भावनात्मक आवश्यकताहरूलाई समर्थन गर्नका लागि परामर्श सेवाहरू पनि प्रदान गर्नेछन्
- विद्यार्थीहरूको आवश्यकता पूरा गर्न स्कूलहरूले विशेष फर्निचर तथा सहयोगी सहायकहरू किन्न वा स-साना परिवर्तन कार्यहरू गर्न सक्छन्

विशेष सहायता

- **दृष्टि कमजोरी भएका विद्यार्थीहरूको लागि संसाधन समर्थन कार्यक्रम (RSP)**
  - एबेनेजर स्कूलका श्रोत शिक्षक (RTs) ले VI भएका विद्यार्थीहरूका लागि बाहेक साधारण विद्यालय वा विशेष विद्यालयहरूमा अध्ययनरत मध्यम VI वा सो भन्दा तलका विद्यार्थीहरूलाई सहयोग प्रदान गर्दछ
  - विद्यार्थीहरूलाई प्रशिक्षण सिकन र सञ्चालन गर्न मदत गर्न RT नियमित तवरमा विद्यालयमा जान्छन्। तिनीहरूले VI भएका विद्यार्थीहरूको आवश्यकता पूरा गर्न शिक्षकहरूलाई मदत गर्न स्कूलको लागि व्यावसायिक सल्लाह पनि प्रदान गर्छन्; र
  - ब्रेल प्रोडक्सन युनिट अफ एबेनेजर स्कूल(Braille Production Unit of Ebenezer School)ले ब्रेल ट्रान्सक्रिप्टिड सिकने सामग्रीका साथै समर्थन प्राप्त गर्ने स्कूलको लागि परीक्षण र परीक्षा कागजात प्रदान गर्दछ। यस एकाइले आफ्ना शिक्षकहरूद्वारा चिह्न लगाउन सजिलो बनाउन मुद्रण ढाँचामा छैठौं भएका विद्यार्थीहरूले ब्रेलमा प्रस्तुत गरेका होमवर्क र जवाफ पानाहरूको पनि प्रतिलिपि बनाउँछ

➤ ब्रेल पाठ्यपुस्तक ट्रान्सक्रिप्शन सेवा

EDB द्वारा आर्थिक सहयोग, दृष्टिबिहिनका लागि हडकड समाजको केन्द्रीकृत ब्रेल उत्पादन केन्द्रले छैठौं श्रेणीका विद्यार्थीहरूका लागि ब्रेल पाठ्यपुस्तक ट्रान्सक्रिप्टसेवा प्रदान गर्दछ। केन्द्रले विद्यार्थीहरूलाई ब्रेल पुस्तक, ब्रेल ई-पुस्तक, ट्याक्टाइल ग्राफिक्स आदि पनि प्रदान गर्दछ।

उपयोगी वेबसाइटहरू र सोधपुछ टेलिफोन नम्बरहरू

शिक्षा ब्यूरो

<http://www.edb.gov.hk>

हडकड क्षेत्रीय शिक्षा कार्यालय	2863 4646
काउलुन क्षेत्रीय शिक्षा कार्यालय	3698 4108
नयाँ क्षेत्रहरू पूर्व क्षेत्रीय शिक्षा कार्यालय	2639 4876
नयाँ क्षेत्रहरू पश्चिम क्षेत्रीय शिक्षा कार्यालय	2437 7272
विशेष शिक्षा सम्बन्धी सामान्य सोधपुछ	3698 3957
शैक्षिक मनोविज्ञान सेवा खण्ड	
• हडकड	3695 0486
• काउलुन	3698 4321/ 3907 0949
• नयाँ क्षेत्रहरू पूर्व	3547 2228
• नयाँ क्षेत्रहरू पश्चिम	2437 7270

“भाव (SENSE)” एकीकृत शिक्षा र विशेष शिक्षासम्बन्धी जानकारी अनलाइन

<https://sense.edb.gov.hk>

- VI भएका विद्यार्थीलाई सहयोग गर्ने बारे जानकारी

<https://sense.edb.gov.hk/en/types-of-special-educational-needs/visual-impairment/index.html>

- “एकीकृत शिक्षाको लागि सम्पूर्ण विद्यालय दृष्टिकोण सम्बन्धी आमाबुबाको लागि गाइड”
<https://sense.edb.gov.hk/uploads/page/integrated-education/guidelines/ieparentguide.pdf>
- “एकीकृत शिक्षाको लागि सम्पूर्ण विद्यालय दृष्टिकोण” सम्बन्धी सञ्चालन गाइड
https://sense.edb.gov.hk/uploads/page/integrated_education/landing/ie_guide_en.pdf

स्वास्थ्य विभाग

बाल मूल्याङ्कन सेवा

<https://www.dhcas.gov.hk/en/>

विद्यार्थी स्वास्थ्य सेवा

<https://www.studenthealth.gov.hk/eindex.html>

सामाजिक कल्याण विभाग

<https://www.swd.gov.hk>